

De R.K. gemeenschap van De Meern (7)

door

J.H.P. Heesters

Onder leiding van de raadpensionaris Rutger Jan Schimmelpenninck werd in 1796 door de Nationale Vergadering van de Bataafse Republiek tot de scheiding van kerk en staat besloten. Hierdoor was er geen plaats meer voor een „heersende kerk” en was de emancipatie van de katholieken formeel een feit. De hervormden waren hun bevoorrechte positie kwijt, waar zij zich, zoals begrijpelijk is, tegen verzetten. Het zou echter na 1796 nog ruim een halve eeuw duren voordat de officiële organisatiestructuur van de rooms-katholieke Kerk in Nederland, en dus ook in De Meern, weer werd ingevoerd.

De politieke ontwikkelingen 1)

Het zal duidelijk zijn dat de katholieken, na ruim twee eeuwen in schuil- en schuurkerken hun godsdienst te hebben beleden, nog aan de nieuwe situatie moesten wennen. Lodewijk Napoleon, die van 1806 tot 1810 koning van de Nederlanden was, wilde de staat een rol laten spelen bij de invoering van een nieuwe katholieke kerkstructuur. Zo kwam onder zijn bewind in 1808 het Ministerie van Eredienst tot stand.

Om de bewustwording van de katholieken in die tijd te bevorderen, werd door J.M. Schrant het driemaandelijks tijdschrift *Mengelingen voor Rooms-Catholijken* opgericht. In dit blad werden niet de tegenstellingen maar meer de overeenkomsten tussen de hervormden en katholieken beklemtoond. Op publicitair gebied heeft ook J.G. le Sage ten Broek (1775-1847) een belangrijke rol gespeeld. Deze man kwam uit een protestants gezin en was notaris in Loosduinen. Toen hij in 1806 overging tot het katholicisme, ontketende hij in protestantse kringen grote verontwaardiging. Door zijn enthousiaste, om niet te zeggen fanatieke opstelling kreeg hij moeilijkheden met de regering, niet-katholieke bladen en zelfs met sommige katholieken. Vanaf 1815 gaf hij boekjes en tijdschriften uit waarmee hij de katholieken over een zekere schuwheid heen wilde helpen. Door zijn inzet wordt hij als de stichter van de Nederlandse katholieke pers bestempeld.

Op 30 november 1813 zette de Prins van Oranje in Scheveningen voet op Nederlandse bodem en in 1815 werd hij, als koning Willem I, soeverein vorst. Een bron van problemen in zijn regeerperiode was de relatie tussen kerk en staat. Het was voor de koning en zijn raadsliden een gruwel dat in de Noordelijke Nederlanden het bestuur van de katholieke kerk rechtstreeks door Rome via de vice-superior in Brussel werd uitgeoefend; de koning wilde dat zelf regelen. Zo hief hij de klein seminaries op, zoals op 31 augustus 1825 dat in Culemborg. Vervolgens stichtte hij in Leuven van staatswege het Collegium Philosophicum, wat op algemeen verzet in katholieke kring stuitte 2). Er kwam veel protest en de koning liet graaf De Celles, buiten de volksvertegenwoordiging om, onderhandelingen voeren met het Vaticaan over de katholieke organisatie in Nederland. In de Noordelijke Nederlanden

moesten volgens de koning twee bisdommen komen, namelijk in 's-Hertogenbosch en Amsterdam. Deze en andere ontwikkelingen resulteerden in september 1827 in een concordaat tussen de Nederlandse regering en het Vaticaan. Ter gelegenheid daarvan werd zelfs een herdenkingspenning uitgegeven (zie afb. 2).

2. Penning in verband met het sluiten van het concordaat in 1827. De penning is ontworpen door F. de Hondt.

Over deze bemoeienis en staatsvoogdij van koning Willem I was men in de Zuidelijke Nederlanden niet zo enthousiast. De adel en de geestelijkheid verwachtten niet veel van een samenwerking met het handeldrijvende en protestantse noorden. Diepe ontevredenheid met de politieke ontwikkelingen leidde ertoe dat op 4 oktober 1830 de Zuidelijke Nederlanden zich van het noorden losmaakten. Onder leiding van Leopold van Saksen-Coburg werd de zelfstandige staat België gesticht.

Een van de gevolgen van het eerder genoemde concordaat was dat de zeggenschap over de Hollandse Zending in handen bleef van de vice-superior in Brussel. In 1833 werd Cornelis baron van Wijckerslooth, professor aan het groot seminarie te Warmond, tot wijbisschop benoemd. Deze nieuwe bisschop doorkruiste het hele land en bleef achter de schermen een krachtig ijveraar voor het herstel van de bisschoppelijke hiërarchie.

De pauselijke brief

In 1840 deed Willem I afstand van de troon en vestigde hij zich in Berlijn, waar hij in 1841 trouwde met de katholieke Belgische gravin Henriëtte d'Oultremont. Hij werd opgevolgd door zijn zoon Willem II, die sympathieker ten opzichte van de katholieken stond. Dit kwam mede door zijn vriendschap met de Tilburgse pastoor Joannes Zwijsen, die veel invloed op hem uitoefende en hem ook adviseerde. Toen bekend werd dat koning Willem II het concordaat van 1827 wilde uitvoeren, kwam het in ons land tot anti-katholieke rellen; daarop krabbelde de koning terug. In Rome wilde men echter dat het concordaat uitgevoerd zou worden en in 1842 werden drie apostolische vicarissen benoemd voor Breda, 's-Hertogenbosch en Roermond 3). Joannes Zwijsen werd coadjutor van de apostolisch vicaris van 's-Hertogenbosch; later zou hij meer voor het voetlicht treden.

1. Zinnebeeldige voorstelling van het concordaat tussen koning Willem I en paus Leo XII in 1827. Onder het alziend oog met daaronder de duif en het Lam op de zeven zegelen, staan de koning en de paus. De twee vrouwenfiguren symboliseren de standvastigheid (links) en het geloof (rechts).

De liberale revolutie van 1848 speelde de katholieken in de kaart. In dat jaar slaagde Johan Thorbecke erin een nieuwe grondwet in te voeren. In de nieuwe grondwet waren de ministers verantwoording schuldig aan de wettelijke volksvertegenwoordiging en werd de koninklijke autocratie ingeperkt. Veel katholieken behoorden tot de liberale partij en hadden Thorbecke gesteund. In de nieuwe grondwet was ook de scheiding van kerk en staat definitief geregeld. Daardoor

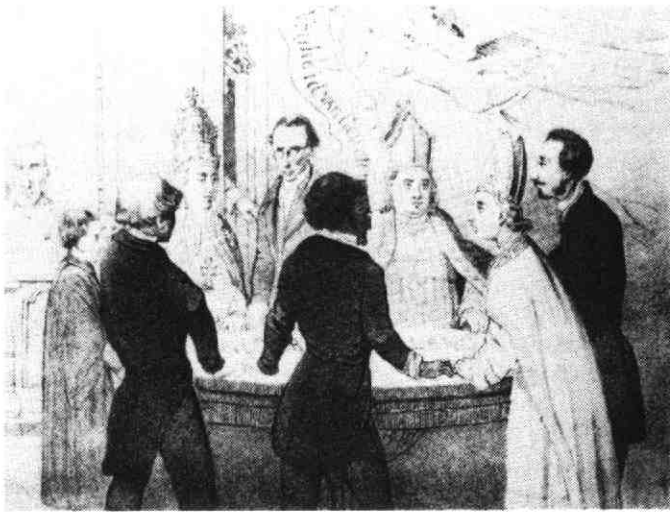
waren de katholieken vrij om zich te organiseren zoals hun kerkstructuur dat vereiste. Als gevolg van dit alles trad de regering-Thorbecke in onderhandeling met Rome over het opheffen van het nooit uitgevoerde concordaat van 1827. Er werd overeengekomen dat dit concordaat beëindigd zou worden op het moment dat Rome in ons land bisdommen zou oprichten.

Op 4 maart 1853 verscheen van paus Pius IX de apostolische brief *Ex qua die*, waarmee de bisschoppelijke hiërarchie in ons land werd hersteld 4). In feite werd hierdoor de kerkelijke situatie gelegaliseerd die beneden de grote rivieren al jaren een feit was. Gelijktijdig werd het concordaat van 1827 opgeheven en had de vice-superior voor het noordelijk missiegebied, die inmiddels in Den Haag zetelde, geen functie meer. Al deze ontwikkelingen brachten een stormachtige gevoelsontlading bij de protestanten teweeg, die als de „Aprilbeweging” bekend is gebleven. Deze protestactie was zowel tegen het herstel van de bisschoppelijke hiërarchie als tegen de persoon van Thorbecke gericht. Het gevolg van dit alles was dat Thorbecke om ontslag als minister vroeg, hetgeen door koning Willem III werd ingewilligd.

3. Penning ter gelegenheid van het herstel van de bisschoppelijke hiërarchie in 1853 met de voorstelling van de opwekking van de dochter van Jairus. Het ontwerp is van Leopold Wiener.

De beroering onder de hervormden kwam ten dele voort uit het feit dat uitgerekend Utrecht was uitgekozen tot aartsbisschoppelijke zetel. Als coadjutor van de apostolisch vicaris van 's-Hertogenbosch was Joannes Zwijsen, net als Thorbecke, van mening geweest dat in 's-Hertogenbosch de aartsbisschoppelijke zetel van ons land gevestigd zou moeten worden. Deze gedachte was gebaseerd op het feit dat Utrecht sinds 1579 de stad van de Unie en dus een bolwerk van antipapisme was. Een memorie van Alberdingk Thijm aan paus Pius IX maakte echter zo veel indruk dat op 21 december 1852 werd besloten om Utrecht als zetel van het aartsbisdom aan te wijzen. Rome wilde aan de oude zetel van Willibrord in Utrecht vasthouden en Joannes Zwijsen werd als aartsbisschop benoemd. Als suffragaanbisdommen werden Haarlem, Breda, Roermond en 's-Hertogenbosch aangevoerd 5).

4. Spotprent op de val van de regering-Thorbecke naar aanleiding van de Aprilbeweging in 1853. Rondom de tafel staan de paus, enkele bisschoppen en de liberale ministers, onder wie Thorbecke. In een keten van bezwering proberen zij de tafel van Nederland te laten draaien. Doordat koning Willem III door de kier van de deur de schouder van Thorbecke aanraakt, wordt de kring doorbroken.

De nieuwe organisatiestructuur

Door de pauselijke brief van 4 maart 1853 was de bisschoppelijke hiërarchie in ons land formeel weer hersteld na de verklaring van 1583 waardoor ons land een missiegebied was geworden. Utrecht werd, zoals gezegd, de nieuwe aartsbisschoppelijke zetel, een situatie die tot op de dag van vandaag nog steeds hetzelfde is. Naast zijn functie als aartsbisschop (= voorzitter van het bisschoppencollege) hield Joannes Zwijsen ook het bestuur over het tot bisdom verheven vicariaat 's-Hertogenbosch.

Het eerste werk van de vijf bisschoppen was om de organisatiestructuur te herstellen ⁶⁾. Zo moesten de grenzen van de bisdommen worden vastgesteld en uit de vrij uitgestrekte staties in ons land kleinere parochies worden geformeerd. Tevens moesten er weer officiële kerk- en armbesturen per parochie komen. Ook moest een achterstand in de behuizing worden ingehaald. Een zwaar bouwprogramma van kerken, pastorieën, weeshuizen, gasthuizen en gestichten voor ouden van dagen moest gerealiseerd worden. Tevens moest het katholiek onderwijs van de grond komen. Veel is in die tijd tot stand gekomen dank zij de vrijgevigheid van de katholieken, die als groep niet tot de welgestelden in ons land behoorden.

Het aartsbisdom Utrecht, waartoe ook de statie Oudenrijn behoorde, werd in eerste instantie gevormd uit de oude aartsbisschoppelijke staties Utrecht, Gelderland, Leeuwarden Groningen-Assen en Salland-Twente. Deze eerste indeling werd vrij spoedig aangepast en zo kwam Abcoude bij het aartsbisdom. De staties Muiden, Nederhorst den Berg, Weesp, Bodegraven, Woerden, Haastrecht, Oudewater en Schoonhoven gingen over naar het bisdom Haarlem. Door deze wijziging bestond het aartsbisdom Utrecht sedertdien uit de provincies Utrecht, Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel en Gelderland ten noorden van de Waal. Ook acht staties in Noord-Holland en vier in Zuid-Holland behoorden tot het aartsbisdom ⁷⁾. Toen de grootte van de bisdommen was vastgesteld, werd de indeling aan de paus voorgelegd en goedgekeurd. Op 18 december 1853 werd de goedkeuring bekrachtigd door een decreet van de bekende Congregatio de Propaganda Fide.

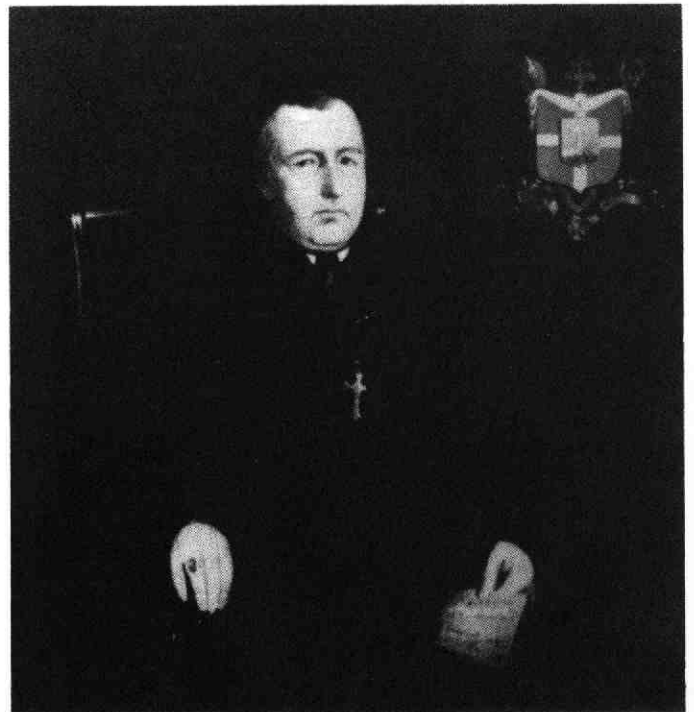
Vervolgens moest elk bisdom afzonderlijk ingedeeld wor-

den. Aartsbisschop Joannes Zwijsen verdeelde zijn bisdom in vijftien decanaten, waaraan er later twee zijn toegevoegd. In 1888 waren dat: Utrecht, Almelo, Amersfoort, Arnhem, Deventer, Doesburg, Groenlo, Groningen-Assen, Heerenveen, Leeuwarden, Montfoort, Naarden, Oldenzaal, Sneek, Wijk bij Duurstede, Zutphen en Zwolle. Aan het hoofd van een decanaat stond een deken (= geestelijke belast met toezicht namens de bisschop op de parochies in zijn gebied), die *vicarius foraneus* werd genoemd. De vroegere aartspriesters, de zogeheten *amplissimi domini*, werden in deze nieuwe functie aangesteld, terwijl daarnaast enkele andere priesters tot deken werden benoemd. Als dank voor hun verdienstelijke werk vóór het herstel van de bisschoppelijke hiërarchie, benoemde de paus de vroegere aartspriesters tot Geheim Kamerheer en de koning benoemde hen tot Ridder in de orde van de Nederlandse Leeuw.

De statie Oudenrijn behoorde in eerste instantie tot het decanaat Utrecht en niet, zoals in de inventaris van de r.-k. parochies Vleuten en De Meern wordt vermeld, tot het decanaat Montfoort ⁸⁾. Oudenrijn zou pas in 1860 tot het decanaat Montfoort gaan behoren. In 1888 werden tot dit decanaat gerekend de parochies Benschop, Bunnik, Harmelen, Houten, Jutphaas, Cabauw, Montfoort, Oudenrijn, Rijsenburg, Vianen, Vreeswijk, Werkhoven, IJsselstein en Zeist. De eerste deken van het decanaat Utrecht was Joannes Hartman, die de laatste aartspriester van het district Utrecht is geweest. Toen in 1860 het grote decanaat Utrecht werd gesplitst in zes parochies in Utrecht en veertien in het decanaat Montfoort werd Wilhelmus Henricus Josephus Robert de eerste deken.

Joannes Zwijsen

Aartsbisschop Joannes Zwijsen is op 28 augustus 1794 in het Gelderse Driel geboren. Na zijn theologische opleiding werd hij op 20 december 1817 op 23-jarige leeftijd tot priester gewijd. Vanaf 1832 was hij pastoor in 't Heike in Tilburg. Op 14 januari 1842 werd hij samen met de apostolisch vicarissen van Roermond, 's-Hertogenbosch en Breda benoemd

5. Portret van aartsbisschop Joannes Zwijsen, door Ph. Kanne in 1858 geschilderd. In zijn hand een brief geadresseerd aan: „Monseigneur J.Zwijsen, Rijsenburg”.

tot bisschop in *partibus infidelium* (= „in de gebieden der ongelovigen”, d.w.z. buiten de reguliere kerkprovincies), waarna diens bisschopswijding op 17 april 1842 in Tilburg volgde.

In het grote gedenkboek *Neerlandia catholica* staat over zijn persoon vermeld: *Deze groote kerkvoogd, die later den stoel van 's-Hertogenbosch zou gaan bekleeden (1851-1853, 1868-1877), was als geschapen om de hiërarchie in Nederland te vestigen. Aan een ijzeren wil paarde hij een groote kalmte; aan kloeke voortvarendheid, bezadigd overleg; aan groote scherpzinnigheid, besliste kracht; aan stouten moed, voorzichtig beleid. De kennis van menschen en zaken, hem van nature als eigen, was door de ondervinding gescherpt en had hem zachtmoedig gemaakt, geduldig en volhardend. Een man van kinderlijke vroomheid en Apostolische wijsheid, een echte vorst der kerk* 9).

Na zijn benoeming tot aartsbisschop nam hij op 21 april 1853 bezit van de zetel van Utrecht. Omdat hij als *administrator-apostolicus* ook het bestuur van het bisdom 's-Hertogenbosch uitoefende, bleef hij voorlopig wonen in Huize Gerra in de gemeente Haaren. In 1858 nam hij zijn intrek in villa Sparrendaal in Driebergen, waar op het gelijknamige landgoed op 8 oktober 1857 het seminarie Rijsenburg was geopend. Op 16 juli 1863 werd aartsbisschop Joannes Zwijsen door een schot ernstig verwond; de dader is nooit gegrepen. Na enkele weken was hij weer zover hersteld dat hij zijn taak kon hervatten. In 1867 werd zijn vijftig-jarig priesterfeest groots gevierd; van de geestelijkheid van het aartsbisdom ontving hij een zilveren draagkruis. De jaren gingen een rol spelen en op 3 maart 1868 werd bekend dat op 4 februari van datzelfde jaar Andreas Ignatius Schaepman, niet te verwarren met de bekende staatsman, tot opvolger was benoemd. Na zijn vrijwillig terugtreden als aartsbisschop werd Joannes Zwijsen opnieuw bisschop van 's-Hertogenbosch waar hij op 16 oktober 1877 op 83-jarige leeftijd is overleden.

Voor zijn verdienste was Joannes Zwijsen op 10 mei 1849 benoemd tot Commandeur in de orde van de Nederlandse Leeuw en bij zijn vijftig jarig priesterfeest in 1876 was hij benoemd tot Grootofficier in de orde van de Eikenkroon. Bij terugblik op zijn ambtsperiode dient gezegd dat deze aartsbisschop na het herstel van de bisschoppelijke hiërarchie in 1853 de Nederlandse kerkprovincie voorbeeldig heeft georganiseerd. Van 1 mei 1853 tot 30 april 1859 heeft hij voor het aartsbisdom Utrecht de statuten en voorschriften geschreven, met het doel om de organisatie te verbeteren. Op 10 april 1854 verscheen het reglement voor de kerkbesturen dat bij Koninklijk Besluit van 31 mei van dat jaar werd goedgekeurd.

Veel heeft hij vanaf 1868 gedaan om, in de periode van de schoolstrijd, het katholiek onderwijs van de grond te krijgen. Daarvoor stichtte hij een religieuze congregatie voor mannen, die als de „Fraters van Tilburg” bekend zijn en die ook in Utrecht, in de Grave van Solmsstraat, een klooster hadden. Volgens de nieuwe organisatiestructuur werd van 25 september tot 4 oktober 1865 in de St. Jan in 's-Hertogenbosch het eerste Provinciaal Concilie gehouden, waarna op 16 mei 1867 het Diocesaan Concilie van het aartsbisdom volgde. Tijdens de ambtsperiode van Joannes Zwijsen kwam in 1869 een wet tot stand waardoor parochies het recht kregen tot het aanleggen van eigen begraafplaatsen. Vlak voor zijn dood mocht Joannes Zwijsen in 1876 nog meemaken dat het keizerlijk decreet van 30 december 1809 werd opgeheven waardoor inmenging van de Staat in kerkelijke zaken van de baan was.

De Meernse situatie

De Meernse situatie kan niet los gezien worden van de nieuwe organisiestructuur voor de r.k. Kerk in Nederland. Nadat de decanaten waren ingesteld, kreeg ook de deken van Utrecht, Joannes Hartman, de opdracht om een verdeling en omschrijving van de staties in zijn gebied te maken. Omdat de oude staties geen omschreven grenzen kenden, moesten deze voor de toekomstige parochies worden vastgesteld. Op 1 juni 1855 ontving de pastoor van Oudenrijn, Jacobus Joannes Keuken, het officiële document van Joannes Zwijsen waarbij de statie Oudenrijn tot parochie werd verheven (zie afb. 6). Gelijktijdig werden de parochiegrenzen bekend gemaakt 10). In het begeleidend schrijven behorend bij de oprichtingsakte staat:

In de plaats der voormalige Statie van Oudenrijn wordt canoniek opgericht eene Parochie van Onzer Lieve Vrouwe Hemelvaart te Oudenrijn gelegen in het decanaat Utrecht van het Aartsbisdom Utrecht, waarvan de grensscheiding als volgt. Deze parochie scheidt zich vanaf de Loobrug over den Leidschen Rijn door den zoogenaamden Krogdijk tot den Heul bij de Alendorperwetering; loopt langs die wetering tot Alendorp; vanwaar de steeg, ook Tiendweg genoemd, hare grensafscheiding is tot aan de Vleutenschenweg. Van af dien weg wordt zij van de parochien van Vleuten en Maarssen gescheiden door den Huppeldijk tot Jaffa. Van Jaffa af wordt zij van Utrecht gescheiden door de Oude Vaart die vanuit de sluis, ten oosten van de buitenplaats Oog in al, in den Rijn loopt, en wijders door den daartegen over liggende Dwelfsloot. Ten overstaan der parochie van Jutphaas omvat zij de polders Galecop en Heikop tot aan den Meerndijk, en eindelijk ten westen van den Meerndijk een gedeelte der polders Velthuizen en Reyerskop tot aan de lijn, getrokken op de Loobrug, die haar van Harmelen scheidt.

Tot parochiekerk der aldus omschrevene parochie verklaren Wij de kerk, toegewijd aan Onzer Lieve Vrouwe Hemelvaart bij de Rooms Katholieken van Ouden Rijn in gebruik. Wij maken echter deze bepalingen onder voorbehoud, dat hetzij door Ons, hetzij door Onze Opvolgers, zoo Ons of Hun zulks heilzaam mogt toeschijnen, én ten aanzien der grenzen, én ten aanzien eener splitsing of verdeeling der Parochie, gelijk zij thans is omschreven, veranderingen kunnen worden gemaakt.

En zal dit Ons besluit, hetgeen Wij voor God, na met der zaak en plaatselijke omstandigheden kundige mannen te hebben beraadslaagd, genomen hebben, aan de geloovigen van Ouden Rijn door aflezing op den eerstvolgenden zondag worden medegedeeld, alsmede deze in het parochiale archief bewaard.

Gegeven op den Huize Gerra onder Haaren, onder Onze handtekening en Ons zegel den eersten juny van het jaar onzes Heeren 1855.

+ J.Zwijsen
Op last van Zijne Doorl. Hoogwaardigheid
E.H.L.Hendriksen
secretaris.

Reeds op 21 september 1855 werd een kleine grenscorrectie tussen de parochies Oudenrijn en Jutphaas vastgesteld. In het belang van enkele parochianen werd op 12 november 1855 nogmaals een kleine wijziging tussen de parochies van Oudenrijn en Jutphaas doorgevoerd. Op 17 juni 1903 werd de parochie van de H. Antonius van Padua aan de Kanaalstraat in Utrecht opgericht en werd een gedeelte van Oudenrijn aan de nieuwe parochie toegewezen. Ditzelfde zou

nogmaals op 21 december 1903 plaatsvinden tussen Maars-
sen en Oudenrijn. Toen op 29 augustus 1935 de parochie van
de H. Gerardus Majella aan de Vleutenseweg werd opgericht,
moest wederom een grenscorrectie plaatsvinden. Nadat de
parochiekerk van Oudenrijn naar de pastoor Boelenslaan in
De Meern is verplaatst, hebben in 1949 richting Harmelen en
in 1951, 1959 en 1961 richting Utrecht nog grenscorrecties
plaatsgevonden.

AARTSBISSDOM

UTRECHT.

N 743

JOANNES ZWIJSEN,

Door de Gratie Gods en des S. Apostolischen Stoels

AARTSBISSCHOP VAN UTRECHT.

APOSTOLISCH ADMINISTRATOR VAN 'S HERTOGENBOSCH.

AAN DE GELDONTGEN VAN

Oudenrijn

SALIGHEID IS DAT HIER.

Toen de regeling van het Kerkelijk Bestuur in ons Vaderland ter uwer kennis is gebracht, hebt Gij, Beminde Geloovigen, vernomen, dat onze gemeenschappelijke behoortgrond in één Aartsbisdom en vier Bisdommen is verdeeld. Bij die verdeling zijn, gelijk Gij weet, door den Stedelouder van Genes op aarde, de grenzen der Bisdommen omschreven en het rechtsgebied daarvan aan Ons en Onze Hoogwaardige Broeders, de overige Bisschoppen van *Nederland*, opgedragen. Gelijk het heilig Hoofd der Kerk heeft gezorgd voor de regeling van het Hoog Bestuur der Nederlandsche Kerk-Provincie, zoo behooren Wij, volgens de pligten aan Onze verhevene waardigheid verbonden, zorg te dragen voor de orde en regelmatigheid van het innerlijk bestuur en de behartiging van het

6. Officiële oprichtingsakte volgens welke de statie Oudenrijn op 1 juni 1855 tot parochie werd verheven.

De nieuwe kerk

Sinds 1848 was Jacobus Joannes Keuken pastoor van de statie en vanaf 1 juni 1855 van de parochie Oudenrijn. De kerk aan de Stadsdam was in die periode nog volop in gebruik. Het gebouw was te klein en kwam voor herstel niet meer in aanmerking. Nadat het aartsbisdom Utrecht was georganiseerd, kon met een groot bouwprogramma worden begonnen, waaronder een nieuwe kerk in Oudenrijn 11). In juli 1857 werd aan architect Herman Jan van den Brink de opdracht verstrekt om een ontwerp voor de nieuwe kerk achter het bestaande oude kerkgebouw te maken. Het bedrag dat hiervoor was begroot, bedroeg f 22.500,-.

Het kerkbestuur wendde zich eind juli 1857 met een request tot de koning om een subsidie voor de nieuwe kerk te krijgen. De tekening en het bestek van de nieuwe kerk werd door een hoofdingenieur van het Ministerie van Waterstaat bekeken. Dit was nodig omdat de bouw van kerken onder dit ministerie ressorteerde. Zelf ontwierp het ministerie ook wel kerken, waarvan de naam „waterstaatskerken” afkomstig is. Door deze hoofdingenieur werden wijzigingen in het ontwerp van de architect voorgesteld, waardoor het begrote bedrag met f 900,- moest worden verhoogd. Met een positief advies ging de aanvraag voor subsidie naar het in 1808 opgerichte Departement voor de Eredienst. Het kerkbestuur moest

7. De oorspronkelijke omvang van de parochie in Oudenrijn. Later zouden de grenzen nog enkele malen gewijzigd worden. Als ondergrond is de topografische kaart 1:50.000 uit 1855 gebruikt.

echter tot 17 januari 1859 wachten voordat een beslissing was genomen. Op die dag werd bij Koninklijk Besluit B 59 no. 102 een subsidie toegekend van éénuizend gulden. Daarbij werd ook toestemming verleend om voor de eerstvolgende jaren wederom een verzoek om een gelijke subsidie in te dienen.

Het kerkbestuur kon met de bouw beginnen en op 20 maart 1859 vond de aanbesteding plaats. Het werk werd aan de laagste, niet bekende inschrijver gegund voor de somma van f 22.220,-. Omdat al verscheidene voorbereidingen waren getroffen, kon snel met de bouw worden begonnen. In het memoriaal van pastoor Jacobus Joannes Keuken staat vermeld dat in april 1859 met de bouw is begonnen en *de eerste steen tot dezelve is gelegd*. Ook de opening van de nieuwe kerk staat in het genoemde memoriaal vermeld. Pastoor Keuken schrijft: *In het jaar 1860, den 27 Maart is de nieuwe kerk door den Eerw. Heer J.J. Keuken ingezegend* 12). In die tijd was het bij katholieken gebruikelijk dat een baby op de dag van de geboorte werd gedoopt. Op de openingsdag van de kerk is toen Anna Verkerk gedoopt; zij was geboren uit het huwelijk van Joannes Verkerk en Cornelia Baars 13).

Bronnen

1. *Neerlandia catholica of het katholieke Nederland, ter herinnering aan het gouden priesterfeest van Z.H. paus Leo XIII (Utrecht 1888)* 708.
2. Idem, 3.
3. A.H.M. van Schaik, „De Noordnederlandse kerk onder Romeins noodbestuur, 1580-1853” in: *Katholiek Nederland en de paus* (Rijksmuseum Het Catharijneconvent, Utrecht 1985) 24.
4. *Neerlandia catholica*, 708.
5. Van Schaik, „De Noordnederlandse kerk”, 25.
6. *Neerlandia catholica*, 708.
7. Idem, 1.
8. L.P.W. de Graaff, *Rooms-katholieke parochies Vleuten en De Meern*. Inventaris 77 (Rijksarchief, Utrecht 1990) 7.
9. *Neerlandia catholica*, v.
10. Parochiearchief De Meern (niet geïnventariseerd).
11. A.J. Looyenga, *Oudenrijn, O.L. Vrouw Hemelvaart* (typescript).
12. RAU, Rooms-katholieke parochie De Meern, inv. nr. 18.
13. idem.